

CUMHURİYET SENATOSU TUTANAK DERGİSİ

77 nci Birleşim

20 . 7 . 1974 Cumartesi

İÇİNDEKİLER

	Sayfa	Sayfa
I. — Bu birleşim tutanak özeti	462	dolayısıyla Cumhuriyet Senatosunun devamlı çalışmasına karar vermek üzere
II. — Başkanlık Divanının Genel Kurula sunuşları	462	Anayasanın 83 nci maddesi gereğince Cumhuriyet Senatosunun toplantıya davet edildiğine dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/504)
1. — Milletçe benimsediğimiz Millî Davamızın başarı ve selâmeti yönünden ve içinde bulunduğumuz fevkalâde durum		462:464

I. — BU BİRLEŞİM TUTANAK ÖZETİ

Başkan Tekin Arıburun, içinde bulunduğumuz fevkalâde durum dolayısıyla Cumhuriyet Senatosunun toplantıya davet edildiğine dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi münasebetiyle bu konu hakkında açıklamada bulundu.

Aynı konu üzerinde Cumhuriyet Senatosu Bursa Üyesi Şeref Kayalar da bir konuşma yaptı.

22 Temmuz 1974 Salı günü yapılacak T. B. M. M. Birleşik Toplantısında vuzuha kavuşacak

duruma göre, tekrar olağanüstü toplantı çağrısı dikkatte tutulmak kaydıyla,

1 Kasım 1974 tarihinde toplanılmak üzere Birleşime saat 19,25'te son verildi.

Başkan
Tekin Arıburun

Kâtip
Kastamonu
Mehmet Çamlıca

Kâtip
Cumhurbaşkanınca S.C.
Hüsamettin Çelebi

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati : 19,10

BAŞKAN — Tekin Arıburun

KÂTIPLER — Mehmet Çamlıca (Kastamonu), Hüsamettin Çelebi (Cumhurbaşkanınca S. Ü.)

BAŞKAN — Cumhuriyet Senatosu'nun sayın üyeleri: 77 nci Birleşimi açıyorum.

II. — BAŞKANLIK DİVANININGENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — *Milletçe benimsediğimiz Milli Davamızın başarı ve selâmeti yönünden ve içinde bulunduğumuz fevkalâde durum dolayısıyla Cumhuriyet Senatosunun devamlı çalışmasına karar vermek üzere Anayasanın 83 üncü maddesi gereğince Cumhuriyet Senatosunun toplantıya davet edildiğine dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi (3/504)*

BAŞKAN — Efendim, önemli iki sunuşumuz ve bir tekifimiz var; bundan dolayı Yüce Cumhuriyet Senatosunu 77 nci Birleşime çağırarak mecburiyetini hissettim.

Tatil sırasında bildiğiniz gibi fevkalâde hadise oldu; Hükümetin kararı ile Kıbrıs harekâtına başlandı. Birleşik toplantıda da teferruatıyla dinlediniz, lüzumlu olan kararlar alındı. Bu arada sizlere niyabeten vafize gören Senato Başkanlığına da düşen bazı görevler vardı.

Bu vazifelerin birinci kısmı; böyle fevkalâde bir hadisede Senatonun da yekvücut olarak bir-

likte, bu harekâtı desteklediği ve lüzumlu olan yerlere bu destek haberinin ulaştırılması gereğidir. Bugün sabah saat 8'den itibaren evvelâ Sayın Riyaseticumhura, ondan sonra Sayın Hükkümet Başkanına, Genelkurmay Başkanına, hem şifahi, hem yazılı olarak, daha sonra harekât odalarına gitmiş ve harekâtı idare etmekte olan Kuvvet Kumandanlarına da Senato adına tebriklerimizi, desteklerimizi, başarı ve zafer dilekelerimizi ulaştırdım; teşekkür ettiler, evvelâ bunu arz etmek istiyorum. Bu, zannediyorum ki moral yönünden yapılacak olan en mühim vazifelerden bir tanesi idi; bu yapılmıştır. Ayrıca bunu, basına da icabettiği ölçülerde duyurmuş olduk.

Arkadaşlarımızın şu veya bu sebeple tatile veya diğer vazifelere gittikleri zaman burada Başkanın ve Divan üyelerinden nöbetçi olan arkadaşlarımızın buldukları ve hadisatı yakın-

dan takip etmekte oldukları hususunu önemle arz etmek isterim; birincisi bu.

İkinci sunuşum, bugün ne yolda karar verileceği belli değildi; Türkiye Büyük Millet Meclisi toplantısı uzayacak mı, yoksa bugün müzakereleri bitirip tekrar tatile gidecek miyiz hususu açıklık kazanmamıştı. Eski bir asker olarak, Senato Başkanı sıfatıyla de hiç şüphesiz sorumlu bir arkadaşımız olarak bendenize tevdi ettiğimiz fevkalâde mühim vazifeler hâdis oluyor, danışmalar icabediyor, çağırıyorlar... Bu durumda arkadaşlarıma, tatil hususunda yeniden bir karar alıp almamak lâzım geldiği konusunu arz etmek istedim. Bunun için Adalet Partisi Grupundan yazılı müracaat da sabahleyin vaki olmuştu.

Bunu üzerine diğer gruplarla bir iştişare yaptım: Önemli durum olduğu için, askerî harekâtın ve bu sıkışık politik durumun daha henüz belirli bir neticeye ulaşmadığı hususunda aynı kanaate varmış olduk.

O halde önümüze üç alternatif çıktı. Bunlardan bir tanesi; şayet Türkiye Büyük Millet Meclisi zaman itibarıyla her iki Meclisi birden toplayacak tarzda konuşmalarını, oturumlarını devam ettirmek gayesiyle birleşimini önümüzdeki haftaya veya birkaç gün ileriye bırakırsa ve böyle devam etme keyfiyeti hâdis olursa, ilân edildiği zaman fevkalâde hâl için toplantıya çağırılmış olan Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri (Senato da dahil) el altında bulunacaklardır, kararlaştırılan günde oturumları teşrif edeceklerdir, bu bir.

Biz Senato olarak şayet kâfi görmezsek ve Türkiye Büyük Millet Meclisi bu kararı almamış olursa, o takdirde tatile devam edelim mi, yoksa bir müddet daha burada kalalım mı, hususunun karara bağlanması icap ediyordu; ikincisi şık da bu.

Üçüncü olarak, Hükümet istediği zaman Anayasa mucibince Sayın Reiscumhurun veya Başkanların daveti üzerine daima toplanabiliriz, hepimiz tetikteyiz. Binaenaleyh, bunların hiçbirine lüzum yoktur, tatile gidebiliriz keyfiyeti vardı.

Biraz evvel Türkiye Büyük Millet Meclisi oturumunda gördüğünüz gibi şimdi birinci şık hâdis olmuştur.

Mevcut durum Salı gününden sonra da vuzuha kavuşmazsa ve bir müddet daha Ankara'da

bulunmamız icap ediyorsa, belki bir iki gün sonra tekrar toplanmak üzere bir karar almamız şeklindeki sorunun cevabını hep birlikte verebiliriz. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak verilebilir. Binaenaleyh, o zaman bizim ayrıca bir toplantıya gitmemize belki lüzum kalmaz. Salı günü geleceğimize göre bu hadise de öğrenilmiş olacaktır. O takdirde kâfi görmezsek, diğer gruplarla birlikte bu meseleyi; yani sayın Senatının muayyen bir süre daha sırf bu maksat için toplanma keyfiyetini karara bağlamak lâzımgelir.

OSMAN ŞALİHOĞLU (Sakarya) — Karar aldık efendim, Salı günü toplanma kararı aldık Birleşik toplantıda.

İHSAN SABRİ ÇAĞLAYANGİL (Bursa) — Sayın Başkan, Grup adına söz istiyorum.

BAŞKAN — Müsaade buyurunuz, vereceğim efendim.

Sayın arkadaşlarım, toplantı çağırısı çok daha evvel yapılmıştır, çok daha evvel yapılmıştır. O zaman Türkiye Büyük Millet Meclisinin kararı yoktu, bu karardan dönemezdim. Onun için şimdi sunuş olarak arz ediyorum ki, kâfi görürseniz müzakerelere devam etmeyeceğiz, salı gününe telir edeceğiz, kâfi görürseniz, karar alınmıştır dersiniz celseyi kapatacağız efendim.

Buyurunuz Sayın Çağlayangil.

İHSAN SABRİ ÇAĞLAYANGİL (Bursa) — Bu önerimize katılıyorum, müzakerelerin kâfi görülüp Salı günü talikini rica ediyorum.

BAŞKAN — Bu önerinin aleyhinde olunmadığına göre..

SIRRI ATALAY (Kars) — Sayın Başkan, hukuken toplanmadık ki...

BAŞKAN — Toplandık efendim....

Buyurunuz Sayın Şeref Kayalar.

ŞEREF KAYALAR (Bursa) — Sayın Başkan, değerli arkadaşlarım:

Sayın Atalay «Hukuken toplanmadık» diye bir hitapta bulundu. Hakikaten toplanmadık; fakat şimdi toplanmadık mı, toplanmadık mı münakaşasına girmeyelim. Mesele şu. Sabahleyin bazı arkadaşlar hadisenin heyecanı ve hadiseye verdikleri ehemmiyet dolayısıyla Türkiye Büyük Millet Meclisi çatısı altında grup, grup toplanıyorlar. Nevema, davetsiz gruplar teşekkül etti. Bu gruplardaki konuşmalar ve haberlerin alınması sırasında bir temayül belirdi. Sayın Başka-

nın kendisini haklı kılan; fakat izah etmediği bir ciheti arz etmek istiyorum; «Bu kadar ehemmiyetli bir hadisede Cumhuriyet Senatosunun ve Millet Meclisinin tatile girmesi doğru değildir. O itibarla grup başkanvekilleri toplanalım, her iki Meclis Reisine de müracaat edelim, birer de yazı yazalım, Anayasadaki yetkilerine müsteniden Meclis Başkanları Meclisleri ayrı ayrı çağırın» dediler. Binaenaleyh, Başkanımıza ve Millet Meclisi Başkanına grup vekillerinin ayrı ayrı müracaatı dolayısıyla Başkanımız da bu daveti yapmış bulundu. Ancak, öğlede daha suhuletle ve daha elverişli bir karara Millet Meclisi Danışma Kurulunda vardı. Mesele ne idi?. Kıbrıs meselesi gibi hassas bir konuda Parlatonun daima Hükümetle temas edip, izahat almak üzere toplantı halinde bulunması derpiş ediliyordu; fakat Millet Meclisi Başkanlık Divanında İcra Kurulunun, Başbakanın bir önerisi görüşüldü. Bu öneri dolayısıyla şu fikirlerin üzerinde birleşildi. Salı günü inkişaf eden hadiselerin müşterek toplantıda Hükümet tarafından tekrar izah edilmesi Danışma Kurulunda derpiş edildi ve karar altına alındı. Bu karardan Sayın Başkanımızın haberi yoktur. Bu itibarla bugünkü toplantıya davet edilmiş olduk.

Sayın Atalay'dan istirham ediyorum, toplantı usulü dairesindedir, usulsüz değildir. Mesele tavazzuh etmiştir. Maksadımız, şu çatı altında Hükümetten inkişaf eden hadiseler dolayısıyla izahat almak olduğuna ve müşterek toplantımızı salı günü Hükümetin vermiş olduğu yerinde bir taktir ile tekrar yapmamız derpiş edilmiş olduğuna göre, bu toplanmamızın da lüzumsuz bir hale geldiği anlaşılmaktadır, mesele bundan ibarettir.

Saygılar sunarım.

BAŞKAN — Teşekkür ederim Sayın Kayalar.

Sayın arkadaşlarım kâfi derecede izahat verilmiş oldu. Bir teklif olduğuna göre Salı günü Türkiye Büyük Millet Meclisi toplanacaktır. Eğer icap ederse ve tekerrür etmez ise ondan sonraki alınacak karara göre tatile girebileceğiz. Yok eğer icabediyorsa yine daha evvelki gibi gruplar Başkanlığa yazılı veya şifahi müracaat ederler bu husus derpiş edilir, tekrar toplantı yapılabilir.

Bu vesile ile mesele tavazzuh etmiş olduğu için 1 Kasım 1974 tarihinde toplanılmak üzere Birleşimi kapatıyorum.

Kapanma Saati : 19,25

Cumhuriyet Senatosu

GÜNDEMİ

77 NCI BİRLEŞİM

20 . 7 . 1974 Cumartesi

Saat : Birleşik Toplantının bitiminden
15 dakika sonra

I

A - BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Milletçe benimsediğimiz Millî Davamızın başarı ve selâmeti yönünden ve içinde bulunduğumuz fevkalâde durum dolayısıyla Cumhuriyet Senatosunun devamlı çalışmasına karar vermek üzere Anayasanın 83 ncu maddesi gereğince Cumhuriyet Senatosunun toplantıya davet edildiğine dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı teskeresi (3/504)

B - İKİNCİ DEFA OYA KONULACAK İŞLER

II

SORULAR VE GENEL GÖRÜŞME

III

ÖNCELİKLE GÖRÜŞÜLMESİ KARARLAŞ- TIRILAN İŞLER

IV

A - HAKLARINDA İVEDİLİK KARARI VERİLEN İŞLER

B - TÜZÜK GEREĞİNCE BİR DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

V

İKİ DEFA GÖRÜŞÜLECEK İŞLER

A - İKİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

B - BİRİNCİ GÖRÜŞMESİ YAPILACAK İŞLER

